

1.3 EPÄMÄÄRÄISYYS

Suomen partitiivin yksi merkitys on *epämääräisyys*. Epämääräisyys näkyy vain jaollisissa sanoissa eli ainesanoissa ja monikollisissa sanoissa. Koko käsite itsekkin on hieman epämääräinen, sillä vanhastaan suomen kieliopissa puhutaan erityisesti kvantitatiivisesta epämääräisyydestä eli onko jotain asiaa rajattu määrä vai epämääräinen määrä, mutta selkeästi epämääräisyys on joskus myös kvalitatiivista eli puhutaan jostain random asiasta tai jostain, joka on tilanteen perusteella jo tiedetty, spesifi. Monissa eurooppalaisissa kielessä on olemassa artikkelit (englannissa *a/an* ja *the*), jotka kuvaavat osin samaa asiaa.

Suomessa vain jaolliset asiat eli ainesanat ja monikot voidaan merkitä kieliopillisesti epämääräisiksi (eli partitiivilla). Jaottomilla sanoilla eli yksiköllisillä konkreettisilla sanoilla ei näy eroa epämääräisyydessä, epämääräisyyden merkitys on niillä siis näkymätön. Nämä samat asiat on selitetty myös edellisessä luvussa 1.2, joka käsittelee jaollisuuden merkitystä.

1.3.1 Määrällinen eli kvantitatiivinen epämääräisyys.

Jaollisilla sanoilla nominatiivi ilmaisee merkitystä "kaikki" ja partitiivi ilmaisee merkitystä "ei kaikki, vain osa, vähän, muutama".

Esim. *Omenat* ovat pudonneet maahan. (kaikki) *Omenoita* on pudonnut maahan. (muutama)

Tällainen partitiivin ja nominatiivin vaihtelu on mahdollista vain tietyillä intransitiiviverbeillä. Suurin osa lauseista on sellaisia, että subjektin pitää olla aina nominatiivissa, eikä epämääräisyyttä tai jaollisuutta merkitä mitenkään.

1.3.2 Laadullinen epämääräisyys eli indefiniittisyys. Toisaalta epämääräisyys voi olla vain indefiniittistä, epäspesifiyttä eli laadullista epämääräisyyttä, eli samaa kuin missä monissa eurooppalaisissa kielissä käytetään epämääräistä artikkelia (esim. englannin *a/an*).

Esimerkki. *Hevonen söi kauraa.*

Mulla on rahaa.

Mä haluan vettä.

Lauseiden partitiivimuotoinen jäsen ei sisällä mitään kvantifioivaa merkitystä vaan epämääräisellä muodolla viitataan vain laatuun.

1.3.3 Monitahoinen epämääräisyys

Aika usein eri epämääräisyyden laadut sekoittuvat toisiinsa eikä ole mahdollista määritellä pelkästään yhtä epämääräisyyden lajia. Erityisesti näin käy sanoilla, joista on olemassa sekä jaollinen merkitys että jaoton merkitys (ks. jaollisuus, kohta 1.2.2).

Alla olevassa lauseessa totaaliobjekti kakun kertoo, että lapsi söi koko kakun. Partitiivi ei kerro oikeastaan yhtään mitään, mutta sen voi tulkita joko tilanteeksi, joka on kesken (ja lopulta lapsi syö koko kakun), kvantitatiivisesti epämääräiseksi (hän ei syönyt koko kakkua vaan vain jonkin verran) tai kvalitatiivisesti epämääräiseksi (viittaa kakkuun vain laatuna, ei määränä) tai sitten näiden sijaan tai lisäksi kakku on ennalta tuntematon, uusi asia.

Esimerkki. *Lapsi söi kakun.* (kokonaisen kakun ja tilanne on valmis)

Sen sijaan variantti, jossa on partitiivi *Lapsi söi kakkua* voi saada useita erilaisia epämääräisyyden merkityksiä.

- a) Lause kertoo pelkästään syömisen kohteen laadun eikä määrää.
- b) Lause kertoo kakun määrän: Lapsi söi osan kakusta.
- c) Lause kertoo tilanteen aspektin: Syöminen oli kesken.

1.3.4 MITEN EPÄMÄÄRÄISYYS VAIKUTTAA SIJAVAIHTELUUN?

a) Epämääräisyys vaikuttaa objektiin. Epämääräinen määrä merkitään partitiivilla. Tämä on mahdollista kaikissa objektilauseissa.

Join kahvin. (yksi kuppi tai viittaa tuttuun) *Join kahvia.* (viittaa laatuun, ei määrään)

Annoin rahat. (tietyt rahat) *Annoin rahaa.* (viittaa laatuun, ei määrään)

Osta viini! (yksi pullo) *Osta viiniä!* (viittaa laatuun, ei määrään)

b) Epämääräisyys vaikuttaa subjektiin, silloin kun se on jaollinen. Tämä on mahdollista vain joissain lausetyypeissä. Katso tarkemmin kohdasta Subjektin sijavaihtelu 2.1.

Ihmiset katosivat jäljettämiin. (koko joukko) *Ihmisiä* katosi jäljettämiin. (jonkin verran)

Ruoka putosi lattialle. (koko annos) *Ruokaa* putosi lattialle. (osa ruoasta)